

Krop- en maaginhoud van een Patrijs *Perdix perdix*

Ben Hoentjen

De krop en maag van een vers dode Patrijs bleken voornamelijk zaaddozen en aartjes van Vogelmuur, Gewone Hoornbloem en Straatgras te bevatten. Daarnaast had de vogel een snuitkever gegeten. In totaal zaten er 549 minuscule steentjes in de krop en maag, met een gewicht van ruim 2.8 gram.

Halverwege juni 1993 stak bij Assen, ter hoogte van het TT-circuit, een groepje Patrijzen *Perdix perdix* de weg over. Een van deze vogels werd door een auto geraakt en door de chauffeur van de erachter rijdende auto, Hotze Blomsma, meegenomen.

De krop- en maaginhoud van deze vogel werd bewaard (helaas niet gescheiden) en later geanalyseerd (met dank aan Willem van Hal, Laboratorium voor Plantenecologie, Biologisch Centrum, Haren).

Met behulp van een binoculair werden de volgende fracties onderscheiden: steentjes, zaden en resten van zaadhuiden, nog intacte (duidelijk als zodanig herkenbare) vruchten van planten, grotere delen van een insect en een groot aantal planteresten (overwegend aartjes van verschillende grassoorten).

Er werden 38 geheel of grotendeels volledige zaaddozen van zeer waarschijnlijk Vogelmuur *Stellaria media* gevonden. Deze zaaddozen springen met zes kleppen open, in tegenstelling tot Gewone Spurrie *Spergula arvensis*, dat met vijf kleppen openspringt. Kort voor zijn dood had de Patrijs van Gewone Hoornbloem *Cerastium fontanum* en zeer waarschijnlijk ook van Zandhoornbloem *C. semidecandrum* gesnoept. De vele honderden bruine zaadjes of restanten daarvan waren vrijwel zeker ook van bovengenoemde soorten. Behalve op rijpe bloeiwijzen van Muur en Hoornbloem foerageerde deze Patrijs ook volop op verschillende grassoorten. In de maag en krop zaten vele aartjes, die tot een halve cm groot waren. Vermoedelijk betreft het aartjes van Straatgras *Poa annua*, maar er waren ook enkele genaalde aartjes bij, die afkomstig zijn van een andere grassoorten. Er zaten 45 duidelijk als 'graankorrel' herkenbare graszaden tussen, met een lengte van ongeveer drie cm.

De fractie dierlijk materiaal (resten van schild, poten en voelspriet) bleken van een snuitkever (familie *Curculionidae*) te zijn.

In totaal werden 549 steentjes aangetroffen (Tabel 1). Het totale gewicht ervan bedroeg 2.863 gram. De steentjes werden met telkens kleinere zeven gezeefd (10 min schudden in speciaal daarvoor ontworpen apparaat) en gesorteerd. Naar aantal en gewicht maakten de kiezelstjes met een doorsnee van 1.4-2.5 mm de hoofdmoot uit.

De gevonden planteresten weerspiegelden aardig het aanbod op dat moment van het jaar. Er werden bijvoorbeeld maar drie zaden van ganzevoetachtigen aangetroffen, en wel twee van (vermoedelijk) Melganzevoet *Chenopodium album* (2-2.5 mm) en eentje van een duizendknoopsoort (*Polygonum spec.*, 3 mm). Planten en hun zaden vormen jaarrond het belangrijkste voedsel van volgroeide Patrijzen. Dierlijk voedsel wordt overwegend in de eerste acht weken van de jongenfase genuttigd (Glutz von Blotzheim, Bauer & Bezzel 1973, Potts 1986).

In de literatuur, samengevat in Glutz von Blotzheim, Bauer & Bezzel (1973), wordt voor het totale gewicht van alle steentjes uit de maag gemiddeld 2.19 gram ($n=200$), 2.1 gram (variatie van 0.4-3.8 g, $n=2038$) en 2.2 gram (variatie 0.8-5.2 g, $n=420$) genoemd (resp. in Duitsland, Tsjecho-Slowakije en Polen). De Drentse Patrijs wijkt daar niet van af. Over de fractiegrootte van de steentjes is niets te vinden in de literatuur. Gezien het uiterst kleine

formaat van de steentjes valt niet uit te sluiten dat een deel bij vergissing wordt opgenomen tijdens het foerageren. Grit wordt tevens met opzet opgepikt met het oog op het vermalen van voedsel in de maag.

Tabel 1. Grootteverdeling en gewicht van de steentjes uit maag en krop van een Patrijs.
Size and weight of stones found in crop and stomach of a Grey Partridge.

Maaswijdte (mm) <i>Diameter mesh (mm)</i>	Gewicht (mg) <i>Weight (mg)</i>	Gewicht/steentje <i>Weight/stone</i>	Aantal <i>Number</i>
4	-	-	0
2.5	174	14.5	12
1.4	2350	6.22	378
0.85	324	2.25	144
0.6	11	0.85	13
0.3	<4	-	2
Totaal <i>Total</i>	2863	5.21	549

Summary: Contents of crop and stomach of a Grey Partridge *Perdix perdix*

Mid-June 1993, a recently killed (road) Grey Partridge was found near Assen. In the crop and stomach remains of (mostly) *Stellaria media* and *Poa annua* were identified, with some *Cerastium fontanum*, probably *C. semidecandrum* and a few *Chenopodium album* and *Polygonum spec.* A single beetle was identified as belonging to *Curculionidae*. All together, the crop contained 549 very small stones with a total weight of 2.863 g (Table 1).

Literatuur

- Glutz von Blotzheim U.N., Bauer K.M. & Bezzel E. 1973. Handbuch der Vögel Mitteleuropas, Bd. 5. Akademische Verlagsgesellschaft, Frankfurt am Main.
Potts G.R. The Partridge: Pesticides, Predation and Conservation. Collins, London.

Adres: Kanaalweg 149, 9421 SW Bovensmilde

